

*Arvestatud diplomitega
Meemant, 1942*

Irene Maaroo

RASTE OLIN
KIRJASTUSKAMER
30. juunil 1942
275

7 VII 42

§ 1. Väljapressimise ajalooline areng	4
§ 2. Väljapressimisest KrS ja St.G.B.	6
§ 3. Väljapressimise mõiste ja teokoosseis	8
V ä l j a p r e s s i m i n e	
§ 4. Väljapressimise liigid	13
/õigusvõrdlevalt Eesti ja Saksa õiguses/	
§ 5. Väljapressimise katsed	18
§ 6. Väljapressimise koostööd /sarnased elemendid/ ja erinevused	20
§ 7. Väljapressimise kasutamise võimalused võtte ja kriitika St.G.B. järgi	22

A 7-46

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tartus 1942

Lõpetanud õigusteaduskonna 14. VII 1942.a.

L U N S i s u k o r d .

KrS - Kriminaalseadustik.	lk.
§ 1. Väljapressimise ajalooline areng	4
§ 2. Väljapressimisest KrS ja St.G.B.	6
§ 3. Väljapressimise mõiste ja teokoosseis	8
§ 4. Väljapressimise liigid	13
§ 5. Väljapressimise katse	18
§ 6. Väljapressimise kokkupuuted /sarnased elemendid/ ja erinevused teiste deliktidega	20
§ 7. Väljapressimist käsitlevate normide võrdluskokku- võte ja kriitika KrS ja St.G.B.järgi	22

Käsitletud kirjanduse loend

K. Saarsoo ja K. stik, 1937.
Dr. Franz v. Liszt, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, 1921.
Ludwig Kühne, Der Tatbestand der Erpressung in § 253 des
Reichsstrafgesetzbuches, 1906.
J. von Sissmann v. Krasner, Das Strafgesetzbuch für das
deutsche Reich, 1927.
Taru Niemi, Kriminaalõiguse loend I osa, 1939.

L ü h e n d e i d .

KrS - Kriminaalseadustik.

St.G.B. - Reichsstrafgesetzbuch.

PGO - Peinliche Gerichtsordnung Karls V.

VE - Vorentwurf zu einem deutschen Strafgesetzbuch.
Bearbeitet von der hierzu bestellten Sachverständigen-
kommission. Veröffentlicht auf Anordnung des Reichs-
justizamts. Berlin 1909.

GE - Gegenentwurf zum Vorentwurf eines deutschen Strafge-
setzbuchs. Aufgestellt von Kahl, v. Lilienthal, v. Liszt
und Goldschmidt 1911.

E 1919 - Entwurf zu einem Deutschen Strafgesetzbuch von
1919.

Käsitatud kirjanduse loend . / Ähvardas. Concussiot

K. Saarmann ja K. Matto, Kriminaalseadustik, 1937.

Dr. Franz v. Liszt, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, 1921.

André Kühne, Der Tatbestand der Erpressung in § 253 des
Reichsstrafgesetzbuches, 1906.

J. von Olshausen's Kommentar zum Strafgesetzbuch für das
Deutsche Reich, 1927.

Tartu Ülikooli kriminaalõiguse loengud I sem. 1939.

Raamatukogu
ilms. kott!

§ 1. Väljapressimise ajalooline areng.

Väljapressimise ajaloolise arengu kohta leidub käsitatud allikais vähe materjali. Nii nagu pea kõik õiguse eksistents baseerub Rooma õigusele, nii ka väljapressimise sisu juured ulatuvad vanasse Roomaõigusesse. Kui crimen repetundarum oli vananenud ja actio quod metus causa ei osutunud küllaldaseks, tekkis keisriajastul rida spetsiaal-seadusi nimetusega "concussio", kui crimen extraordinarium, mis normi vastu eksijaid välja karistusega /maaltväljasaat-tarvitamine kui väljapressimise vahend, peab olema elati ka-mise, varanduse konfiskeerimisega/ ähvardas. Concussiot rakendati kui oli püütud saada varanduslikku kasu kas ameti-võimude kuritarviduse või kriminaalkaebuse ähvarduse läbi.¹

Et PGO niisama vähe kui saksa keskaeg väljapressimise iseseisvat mõistet tundis oli üldõiguse ülesandeks rooma

¹Dr. Franz v. Liszt, Lehrbuch d. Deutschen Strafrechts, 1921, lk. 496.

concuSSIONIOT välja kujundada. Raskusi tekitab ka väljapressimise eraldamine suguluskuritegudest nagu sundimisest ühelt poolt ja röövimisest teiselt poolt. Alles 19. sajandi seadusandlus tõi selgemal kujul esile väljapressimise mõiste, rõhutades selles varanduse kahjustamist, kuid mis muidugi jälle St. G. B. varanduse kahjustamise mitteülesvõtmisel ja paljuarutatud röövliku väljapressimise kaksikmõistmisel kahtluse alla sattus. VE § 275 käsitleb väljapressimist röövimisele subsidi-aarse deliktina ja rõhutab sundimist varandusliku kasu saami-seks. Kuna aga GE § 320 asetab väljapressimise petmise kõrvale. E 1919 § 370 seab aga väljapressimise röövimise kõrvale, nõuab aga ka varanduse kahjustamist, kusjuures vägivalla tarvitamine, kui väljapressimise vahend, peab olema alati ka-ristatav; eelnimetatud seadustik loendab ka kõik küsimusse puutuvad ähvardused, kui väljapressimise vahendid, muidugi tihedas ühenduses sundimise teokoosseisuga².

Lühedast eeltoodustki võime näha kuivõrd otsiva arengu on teinud läbi väljapressimise mõiste, kui niisugune, mis

²Dr. Franz v. Liszt, op. cit. lk. 497.

esineb nüüd ka puhtal kujul, eraldatuna teistest deliktide-
dest, nii meil käsitatavais KrS ja St.G.B. omavalitsuse tea-
nistujale, kes käsutuskorras pressib välja survega, selle

§ 2. Väljapressimisest KrS ja St.G.B.

Kõige pealt tuleks mainida KrS § 556, mis lausub, et
väljapressimine on teise isiku sundimine kehavigastuse,
karistatava ähvarduse või isiku kallal vägivalla tarvita-
misega, et viimane loobuks varanduslikust õigusest või
astuks muusse kahjulikku varanduslikku tehingusse. Samas
§ on ettenähtud ka kvalifitseeritud juhud nagu üliraske
kehavigastuse tekitamine, salgaga delikti sooritamine jne.
Samuti tuleks siin puudutada §§ 618, 619 ja 626. § 618
näitab muuhulgas karistuse ülemmäära riigi või omavalitsuse
teenistujale, kes võtab vastu altkäemaksu, mille ta välja
pressib teenistusalase survega või selle ähvardamisega,
teenistusalase teo kordasaatmise puhul või sarnase teo
eest pärast selle kordasaatmist. Kuna § 619 käsitab riigi
või omavalitsuse teenija süütegu sel puhul, kui viimane
seab sisse või võtab vastu seadusevastaseid makse enese
kasuks ja neid välja pressib teenistusalase surve või

selle ähvarduse abil. § 626. ülesandeks on olla tõkestajaks ja määrata karistust niisugusele riigi või omavalitsuse teenistujale, kes käsutuskorras pressib välja survega, selle ähvardusega või teenistusvolituse muu kuritarvitusega teadvalt mittekohusliku töö või naturaalkohuse täitmise enese või teise kasuks, tasuta või ebaväärselt madala tasu eest.

Need viimased §§ võtavad seega oma alla peamiselt riigi või omavalitsuse teenistujate ametalased süüteod, mis seoses väljapressimisega. Edasi võiksime mainida ka § 579, mis käsitab küll õieti šantaaži - kus normi rakendatakse juhuks kui keegi teist isikut ahvatleb vara või varalise õiguse üleandmisele või kahjulikku varalisse tehingusse astumisele, kusjuures ähvardatakse avaldada väljamõeldud või tõele vastavaid teateid, mis häbistavad kahjusaajat või ta perekonnaliiget /ka surnut/; või teadet anda tegudest kahjusaaja või ta perekonna liigete poolt, mis karistatavad kuriteona või raske kuriteona või mis halvavad kahjusaaja ärikrediiti. Millepoolest šantaaž erineb väljapressimisest selle juures peatume hiljem.

Kui nüüd võrdluse mõttes vaadelda St.G.B. vastavaid §§, siis võiksime märkida, et KrS § 556. vastab St.G.B.

§ 253 kuigi esimeses on ettenähtud karistuse ülemmäär ja teises aga karistuse alammäär. Edasi võib tähendada, et KrS § 556 lõpposa toob ära ka kvalifitseeritud juhud ja neile ühtlase karistusülemmäära, aga St.G.B. on kvalifikatsiooneks eri §§; nii räägib St.G.B. § 254 väljapressimisest tapmise, kuritegeliksüütamise või üleujutamise ähvardusel ja määrab karistuseks sel puhul kuni viis aastat prandusmaja. Edasi sama seadustiku § 255 puudutab väljapressimist vägivalla läbi isiku vastu või vahetu hädaohu ähvardusel kehale või elule, ning sel puhul tegijat karistatakse nagu röövliit. Kuna St.G.B. § 256 on ühine nii röövimisele kui ka väljapressimisele³. Tähendatud § puudutab karistusküsimust ja nimelt, et väljapressimise puhuse vangistuskaristuse kõrval võib rakendada õiguste kaotamist ja röövimise või väljapressimise puhuse parandusmaja karistuse kõrval võib olla lubatav politseiline valve.

§ 3. Väljapressimise mõiste ja teokoosseis.

Väljapressimise mõiste kohta annab vastuse juba KrS § 556. "Süüdlast selles, et ta sihiga saada endale või teisele varan-

³J.v.Olshausen's Kommentar zum Strafgesetzbuch, 1927, lk.1234.

duslikku kasu sundis kehavigastuse, karistatava ähvarduse või isiku kallal vägivalda tarvitamisega ära andma varanduslikku õigust või astuma muusse kahjulikku varanduslikku tehingusse, karistatakse selle väljapressimise eest: vangimajaga mitte üle kuue aasta". Kuna § teine osa käsitab kvalifikatsioone. Samal seisukohal väljapressimise mõiste suhtes on ka St.G.B. § 253. Siit näeme, et "süüdlasena", s.o.subjectina, esineb iga isik välja arvatud muidugi õiguseomanik. Samuti saab järeldada, et väljapressimine on varanduslik tegevus, sest objektina on käsitatav varaline õigus või kahjulik varaline tehing, sellega küll kehatu asi - res incorporalis. Viimasega saab süüdlane kannatanu kahju arvel varalist kasu kas enesele või teisele⁴. Kui küsime milline võib see varaline kasu olla? Siis võiksime vastata - kui iga soodus ehk kasulik varandusliku seisundi olukord⁵. Ei ole oluline, et kasu ühele poolele ja kahju teisele poolele oleksid võrdsed. "Kahjuliku varandusliku tehingu" esemeks on õigus nii vallasvarale kui ka kinnisvarale. Teona esineb siin eriliste vahenditega sundimine.

⁴K.Saarmann ja K.Matto, Kriminaalseadustik, 1937, lk.287.

⁵André Kühne, Der Tatbestand der Erpressung..., 1906 lk.8.

Teame, et sundimine iseenesest on teise isiku tahteotsustuste või kehaliigutuste suunamine eriliste vahendite abil selle isiku õigusi või kohuseid rikkuva tagajärje saavutamiseks⁶. Kuna nimetatud eriliste vahenditena esinevad: vis absoluta, s.o.füüsiline jõud ja vis compulsiva, s.o.psüühiline surve. Kusjuures vis absoluta esineb nii vahenditu kui vahendliku tagajärje suhtes. Vahenditu tagajärg esineb siis kui sunnitava kehaosade liigutamise või mõjutamise teel tagajärg saadakse, kuna vahendlik tagajärg saavutatakse näit. sunnitava peksmisega kuni viimane nõustub teatavat tegu sooritama või sündida laskma. See läheneb juba üsna vis compulsivale. Vis compulsiva seisneb aga karistatava ähvarduse tarvitamises või vanemliku, eeskostelise või muu võimu kuritarviduses. On nõutav, et sundimisvahendid mõjustaks otsestelt sunnitavat, kuna asjade kaudu võib sündida ainult niivõrd kui võrd see mõjutab omakorda ja vahenditult isikut füüsiliselt. On ka seisukohti, mis eitavad asjade kaudu sündi. Sundimise tagajärjel peab siis sunnitav nõutud tegu täitma, midagi sündida laskma või loobuma millegi teostamisest. Kõik see peab sunnitu õigust rikkuma või takistama tema kohuse

⁶K.Saarmann ja K.Matto, op.cit.lk.237.

täitmist. Käesoleva väljapressimise juures sunnitakse " ära andma varanduslikku õigust või astuma muusse kahjulikku varanduslikku tehingusse". Sundimisvahenditena esinevad KrS § 556. kehavigastus, karistatav ähvardus, isiku kallal vägivalla tarvitamine ja § 618 - teenistusalane surve või selle ähvardus. Kuna St.G.B. on sundimisvahenditena väljapressimise juures mainitud vägivalda /Gewalt/ ja ähvardust /Drohung/. Kui nende sundimisvahendite juures peatuda, siis võime märkida, et kehavigastuse all mõeldakse jäädava või ajutise tervisriike tekitamist. Kuna tervisriike all omakorda mõistetakse inimese kehaliste või vaimsete funktsioonide riket, millega kaasas käivad pahetunded või välised muudatused kehal. Tervisriike võib esineda jäädavana, ajutisena või jälle hetkeliselt mööduvana. Üldiselt kehavigastused liigitatakse: 1/ ülirasketeks /elukardetav tervisriike, vaimuhaigus, nägemise, kuulmise, keele, käe, jala või sugutus- või sigitusvõime kaotus, näo parandamata inetuks tegev rike/, 2/ rasketeks /"mis elule mitte kardetav, aga jäädav, või mis küll ajutine, kuid katkestab keha organi tegevust"/ ja 3/ kergeteks /kõik ajutised tervisriiked välja arvatud organite ajutised rikked/.

Järgnevalt peatume ka "karistatava ähvarduse" mõiste juures. Selle all mõeldakse KrS § 473. ettenähtud ähvarda-

mist, mis seisneb tahtlikus ähvardamises /hirmutamises/ surmata ähvardatavat isikut või ta perekonnaliiget /isa, ema, venda, õde, abikaasat, last/, võtta neilt vabadust, toime panna vägivaldselt isiku kallale kippumist nende vastu, või hävitada nende varandustsüütamise, plahvatuse või uputuse teel. Seesugune hirmutamine peab näima hirmutatavale tõsisena, kuid ei ole nõutav, et hirmutaja tõeliselt kavatseks seda pahet teostada. Ähvardus võib toimuda sõnas, konkluenttegudes või kirjas. Eeltoodud ähvardusele läheneb ka KrS § 618 j.t. esinev "teenistusalaane surve või selle ähvardus", mis puhul esinevad teod või nendega hirmutamine, mis kahjustavalt võivad mõjuda survealuse peale, kuigi nad võivad olla ka iseenesest seadusepärased. Tähtis on, et selle ähvardusega on seoses varandusliku kasu hankimine. Seega just väljapressimisele üks oluline moment "varandusliku kasu saamine" ja teiselt poolt varanduslikust õigusest ilma jäämine või astumine "kahjulikku varanduslikku tehingusse".

Sundimisvahendina esineb § 556 veel "isiku kallal vägivald" s.o. omavoliline teise isiku kehapuutumatus rikumine, mis kutsub esile kannatanus pahetunde - ebamugavustundest kuni valuni. Isiku kallal vägivald võib esineda näit

kas löömisel /vägivallategude erijuhtum/, või isikuvabaduse võtmise kinnipidamise või kinnihoidmise teel. Kinnipidamise all mõeldakse tavaliselt kui takistatakse isikul lahkuda kohalt kuhu ta ise vabatahtlikult on tulnud, kuna kinnihoidmise all mõeldakse teise isiku paigutamist kuhugi ruumi, kust väljapääs võimatu või raskendatud.

Väljapressimine on lõppenud tehingu teostumise momendil, kuid mingisuguse asja üleandmist teokosseis ei nõua, sest siin on tähtis varaline õigus. On nõutav, et sundimisvahendid eelneks tehingu teostumisele. Väljapressimine ei ole seadusevastane kui seadus otseselt lubab säärast tegu toime panna või jälle kannatanu on ise nõus.

§ 4. Väljapressimise liigid.

Eelpool käsitatud väljapressimise ajaloolise arengu juures nägime, et juba vanas Roomaõiguses liigitati concussiot - concussio publica ja concussio privata, kusjuures concussio publica leidis rakendamist ametlaste süütegude puhul, kuna concussio privata tarvitati kui oli saadud varanduslikku kasu kriminaalkaebuse ähvarduse läbi.

Käesolevaks ajaks väljakujunenud väljapressimist käsitavaate normide järgi saame samuti liigitada väljapressimist üld-

ja ametalaseks väljapressimiseks.

KrS § 556 käsitab üldväljapressimise juhte, kusjuures § teine lõige toob ära kvalifitseeritud juhud. Nimetatud § esimesele lõikele vastab St.G.B. § 253, kuna § teisele lõikele vastaks St.G.B. §§ 254 ja 255. KrS § 556 I lõige ja St.G.B. § 253 on sisult sarnased ja nende järgi on väljapressimine varandusliku kasu saamine kas enesele või teisele, samuti esinevad sundimisvahendid vägivald ja ähvardus - mõlemas, kusjuures KrS § 556 I lõige mainib veel sundimisvahendina kehavigastust. Sunnitakse KrS § 556 I lõike järgi "ära andma varanduslikku õigust või astuma muusse kahjulikku varanduslikku tehingusse" kusjuures süüdlasele on ettenähtud sel lihtjuhul karistusena vangimaja mitte üle kuue aasta. Seega märgitud ära karistuse ülemmäär. St.G.B. § 253 järgi süüdlane sunnib vägivalla ja ähvardusega teist isikut, varandusliku kasusaamise otstarbel, mingiks toiminguks /Handlung/, sallimiseks /Duldung/ või tegevusetuseks /Unterlassung/. Süüdlasele on ettenähtud karistusena vangimaja vähemalt üks kuu, sellega määratud ära karistuse alammäär.

KrS § 556 II lõige puudutab kvalifikatsioonid: "Kui väljapressimine saadeti korda: 1/ üliraske või raske kehavigastusega; 2/ mitme isiku poolt, kes selleks tungisid elutsetavasse hoonesse või muusse ruumi; 3/ isiku poolt, kes oli ennast

varustanud sõjariistaga või muu abinõuga kallaletungimiseks või kaitseks; 4/ salgaga; 5/ isiku poolt, kes oli kandnud mitte vähem kui kolmel korral karistuse varguse, röövimise, väljapressimise või kelmuse eest, enne viie aasta möödumist, arvates ühe seesuguse süüteo eest karistuse ärakandmise päevast, siis karistatakse süüdlast: sunnitööga mitte üle kaheksa aasta".

Esimese juhu elemente käsitasime eespool § 3. all. Järgnevalt vaadeldes p. 2. ja 3., siis tuleb tähendada, et elutsetavate hoonete all mõeldakse hooneid täies ulatuses ka neid ruume kus otseselt inimesed ei ela nagu keldrid ja pööningud; toodud deliktide sooritamise koha alla käivad ka laevad, nii elutsetavad kui ka elutsematud. "Muude ruumide" all mõeldakse ehitisi, kus inimesed järjest elavad, kuid ka elutsematud ruumid, kui nendes inimesed viibivad delikti sündimise korral. Siia süüteo koha hulka kuuluvad ka aiad, õued, üldiselt kohad, mis aiaga piiratud ja kus sees asub elutsetav ehitis⁷.

P. 3. käsitatud sõjariista all vaadeldakse sõjaväes tarvitusel olevat kallaletungimis- või kaitserelva tüüpi asja. Kuna "muu abinõu" all tuntakse asju, millega saab tekitada

⁷K. Saarmann ja K. Matto, op. cit. lk. 283.

kehavigastusi. Süüdlasel peab olema ettekavatsetult või teadvalt kaasas kas sõjariist või "muu abinõu" p. 3. ettenähtud süüteo sooritamiseks. P. 4. nimetab salka, mille all tuleb mõista vähemalt kolme isikut, kes on kokku leppinud mitte üksi teatud ühe kuriteo sooritamiseks, vaid oluline on kokkulepe mitme süüteo toimepanemiseks, kusjuures oleks ka määratud ära süütegude tüübid. Salgas esinevad kas kõik kuriteo osaliste liigid /s.o. tegijad, kihutajad ja kaasaaitajad/ või näit. ainult üks, kes esineks arvatava tegijana. Kui aga salga osaliste ülesanded ei selgu, siis arvatakse, et kõik kavatsesid esineda tegijatena. Salgast osavõtmine on ettenähtud isegi ka erisüüteona näit. § 268 p. 3. kriipsutab alla just muuhulgas salka väljapressimise otstarbeks. Salk süütegu kvalifitseeriva asjaoluna esineb aga meie käesoleva § 556 p. 4. all.

KrS § 556 p. 5. käsitleb retsidiivi. Teame, et retsidiivi all üldiselt mõeldakse uue süüteo toime panemist pärast karistuse ärakandmist eelmise süüteo eest. Retsidiive esineb KrS kolme liiki: 1/ üldretsidiiv, 2/ üldosaline eriretsidiiv ja 3/ eriosaline eriretsidiiv. KrS § 556 p. 5. esineb eriosaline eriretsidiiv, *mille arvestamiseks* sest siin esinevad

seeliks nõutavad kaks tingimust - süütegija peab olema kandnud vähemalt kolmel korral karistuse varguse, röövimise, väljapressimise või kelmuse eest ja 2/ enne viie aasta möödumist, arvates ühe seesuguse süüteo eest karistuse ärakandmise päevast, ^{olema pannud} ~~eneb~~ toime ühe väljapressimise. Ette-
toodud juhul on meil tegemist väljapressimise kvalifitseeritud juhusega ja sel puhul on karistusena ettenähtud sunnitöö, mitte üle kaheksa aasta.

Niisuguses järjekorras käsitab kvalifikatsioon KrS, kuid St.G.B. leiame väljapressimise kvalifitseerivaid juhteri §§ ja nimelt § 254 ja 255. St.G.B. § 254⁸ määrab niisugusele väljapressijale, kes ähvardab teist isikut tapmise, kuritegeliksüütamise või üleujutamise läbi, kuni viis aastat parandusmaja. Kuna § 255⁹ on väljapressija sarnastatud röövliga, seega samase karistuse väärt.

Järgnevalt asume ametalase väljapressimise juurde, mida leiame KrS §§ 618, 619 ja 626. Nimetatud §§ esineb välja-

⁸ St.G.B. § 254 - Wird die Erpressung durch Bedrohung mit Mord, mit Brandstiftung oder mit Verursachung einer Überschwemmung begangen, so ist auf Zuchthaus bis zu fünf Jahren zu erkennen.

⁹ St.G.B. § 255 - Wird die Erpressung durch Gewalt gegen eine Person oder unter Anwendung von Drohungen mit gegenwärtiger Gefahr für Leib oder Leben begangen,

pressimine võrdlemisi sarnasel kujul ja sarnastel tingimustel. Subjektina esinevad riigi või omavalitsuse teenistujad. Süüteona esineb siin teenistusalaane väljapressimine varandusliku kasu saamise eesmärgil. Siin kasutatavaid sundimisvahendeid käsitasime juba eespool. Teenistusalaane väljapressimise eest karistusena on määratud §§ 618, 619 järgi vangimaja ja mitte üle kuue aasta, kuna § 626. järgi, kus süüdlane "käsu- tuskorras pressis välja survega, selle ähvardusega või teenis- tusvolituse muu kuritarvitusega teadvalt mittekohusliku töö või naturaalkohustuse täitmise enese või teise kasuks, tasuta või ebaväärselt madala tasu eest, karistatakse vangimajaga, mitte üle ühe aasta".

Need ülaltoodud üldjuhud ja ametalaane väljapressimine esineks, kui väljapressimist enam-vähem puhtal kujul käsita- tavaid grupe. Väljapressimisele väga sarnasena esineb ka delikt n.n. šantaaž, mida aga vaatleme antud töös alljärgne- valt. Kuigi katse on karistatav, on ta seda siiski obliga-

§ 5. Väljapressimise katse.

Neid norme, mida oleme käesolevas töös käsitanud, täiendab peaaegu igatühte lauseke - "katse on karistatav". Teame, et

so ist der Täter gleich einem Räuber zu bestrafen.

katse all üldiselt mõistetakse KrS § 49. järgi "tegu, millega algab süüteo täidesaatmine, kui süüdlane soovis selle kordasaatmist, see aga jäi teostamata tema tahtest rippumatu asjaolu pärast".

Väljapressimise katse pannakse toime sundimisvahendite tarvitusele võtmisega, kuid tehingu teostamist ei ole vaja katse juures¹⁰. Järjelikult on küllalt kui tegijal on otseks tahtluseks saada enesele või teisele õigusvastast varaduslikku kasu ja ta on algust teinud sundimisvahendite s.o. ähvarduse ja vägivalla tarvitusele võtuga¹¹. Katse on karistatav, ka kõlbmatu katse, nii meie KrS kui ka St.G.B. järgi, kuid KrS lubab jätta kõlbmatu katse siis karistamata, kui süüteo abinõud on valitud äärmise harimatuse või ebausutõttu. Viimane asjaolu on siis antud, kui süüdlane eeldas abinõul säärast mõju, mille olematus igale normaalsele inimesele pidi teada olema ilma vajaliku erioskuseta sel alal. Kuigi katse on karistatav, on ta seda siiski obligatoorselt karistust kergendava asjaoluna. Ja sellekohaselt tuleb arvestada ka väljapressimise katse juures KrS § 53-ga. Katse kohaks peetakse katseteo /tahteteonduse/ teostamise

¹⁰ K. Saarmann ja K. Matto, op.cit. lk. 287.

¹¹ André Kühne, op.cit. lk. 80.

kohta, kuid mitte loodetud tagajärje arvatava saabumise kohta, kahjusaja või ta, olgugi surnud, perekonnaliikme poolt, ta.

§ 6. Väljapressimise kokkupuuted /sarnased elemendid/ ja erinevused teiste deliktidega.

Väljapressimisele üks lähedasemaid ja sarnasemaid delikte on šantaaž, mida käsitab KrS § 579. See § toob šantaaži üldjuhu kui ka kvalifitseeritud kujud ja üsna sarnaselt väljapressimisele. Nii väljapressimise kui ka šantaaži juures on süüdlasel sihiks saada enesele või teisele varanduslikku kasu, väljapressimise juures sundides ja šantaaži puhul ahvatledes "ära andma varanduslikku õigust või astuma muusse kahjulikku varanduslikku tehingusse", kusjuures šantaaži puhul tuleb juurde veel "varanduse üleandmine", seega juba varaobjekti üleandmine, mis on üheks erinevuseks eeltoodud kahe normi vahel. Oluliseks vaheks šantaaži ja väljapressimise juures on aga see, et šantaaži puhul luuakse eeldused, mille tõttu kannatanu annab üle teisele varanduse või varandusliku õiguse või asub muusse kahjulikku varanduslikku tehingusse. Selleks süüdlane siin ahvatleb kannatanut ähvardusega "avaldada väljamõeldud või tõelisi teateid: 1/ asjaolu kohta, mis häbistab kajusaja või ta perekonna,

olguigi surnut liiget; 2/ seesuguse teo kordasaatmise kohta kahjusaja või ta, olguigi surnud, perekonnaliikme poolt, mida karistatakse kui rasket kuritegu või kuritegu; 3/ asjaolu kohta, mis halvab kahjusaja ärikrediiti". Siit näeme, et see ähvardus erineb ähvardusest väljapressimise juures, s.o. ähvardusest KrS § 473.mõttes, mida juba eespool käsitasime.

Kvalifitseeritud juhte esineb šantaaži juures vähem kui väljapressimise man; erinev oleks just p. 3., kus šantaaž saadetakse korda "periodilise trükitoote toimetaja, väljaandja või kaastöölise poolt, kes ähvardas avaldada trükis" eelmainitud juhte. Karistus on aga šantaaži juures vähem, nimelt üldjuhul vangimaja mitte üle ühe aasta ja kvalifitseeritud juhtudel - vangimaja mitte üle kuue aasta, kuna väljapressimise juures on sanktsioonisa tunduvalt karmem, nimelt üldjuhul - vangimaja mitte üle kuue aasta ja kvalifitseeritud puhkudel - sunnitöö mitte üle kaheksa aasta.

Edasi võiksime vaadelda röövimist ja väljapressimist. Siin on juba hoopis suurem erinevus kui eelkäsitatud šantaaži puhul; Kuid vahe-tegemisel oluliseks peetakse just süüteo objekti, sest röövimise puhul on objektiks kehaline asi, s.o. võõra vallasvara, kuna väljapressimise juures on süüteo

objektiks varanduslik õigus, seega kehatu asi. Sundimis-
vahendeis või abinõudes on nii kokkusattumusi /kehavigastus,
ähvardus, vägivald, ka kvalifikatsioonid/ kui ka erinevusi
/näit. meelemõistuse ta olekusse viimine ja tapmine/. Sankt-
sioonena üldjuhul on mõlemate normide puhul võrdsed, kuna
kvalifikatsioonjuhtudel tunduvalt erinevad ja röövimise
juures palju karmemad.

Nii võiksime koos väljapressimisega vaadelda veel rida
teisi delikte, nagu vargust, kelmust jne., millel ju leidub
üksikuid ka sarnaseid elemente, kuid mis paisutaks käesole-
va töö liig ulatuslikuks.

§ 7. Väljapressimist käsitlevate normide võrdlus-
kokkuvõte ja kriitika KrS ja St.G.B. järgi.

KrS väljapressimist käsitlevad §§ 556, 618, 619 ja 626
esinevad küllaltki hästi ja selgelt sõnastatuna, nii et
karistuse määrajail on neid üsna kerge ja hää rakendada.
KrS üksikasjaline kvalifikatsioonjuhtude ära määramine on
kindlasti kohtutele suureks kergenduseks nende töös. Seda
aga ei saa meie tähendada St.G.B. §§ 253, 254, 255 ja 256
kohta, kuigi need §§ käsitlevad väljapressimist, siis tee-

vad nad seda hoopis üldisemal ja pääliskaudsemal kujul kui KrS vastavad §§. Kusjuures St.G.B.§ 256 käsitab koguni karistuskorraldust¹². St.G.B. § 253.karistusena on määratud alamäärana üks kuu vangistust, sellega jäetakse kohtule liiga vabad piirid ülemmäära suhtes ja nii nagu § -le järgnevast kommentaarist selgubki võidakse raskemal juhtudel karistusena määrata kuni kümme aastat parandusmaja¹³. § 254 jälle omalt seisukohalt määrab karistuse ülemmäära, s.o.parandusmaja kuni viis aastat. Kuna § 255 juhib meid karistuse määramisel koguni röövimise juurde. Nii näeme, et üksi normide sanktsioon - osades puudub süsteemikindlus. Päälegi üksikud mõisted on toodud liig üldisel kujul nii võtame kas või näit.§ 255 "Gewalt gegen eine Person".Siin interpreteerijad võivad väga mitmeid

¹²St.G.B.§ 256 - Neben der wegen Erpressung erkannten Gefängnisstrafe kann auf Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte und neben der wegen Raubes oder Erpressung erkannten Zuchthausstrafe auf Zulässigkeit von Polizeiaufsicht erkannt werden.

¹³J.v.Olshausen, op. cit.lk.1283.

subjektiivseisukohti avaldada, mis muidugi omakorda raskendavad seaduse rakendamist¹⁴. Kuna KrS on selgemalt määritletud üksikmõisted, nii on teada ja käesolevasse töösse asetatud, mida mõistab KrS vägivalla all, mida sundimisvahendite jne. all.

Käesoleva tööga olen tahtnud lühedalt puudutada väljapressimisega seoses olevaid olulisemaid küsimusi ja olen püüdnud neid asetada siia eeltoodud töösse.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

¹⁴Vaata Andre Kühne, op.cit. lk. 96.